

ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชน ในเทศบาลเมืองท่าโขลง

วันที่รับบทความ: 25 ตุลาคม 2568
วันแก้ไขบทความ: 8 ธันวาคม 2568
วันตอบรับบทความ: 24 พฤษภาคม 2569

สุภัคคีณี บุญรัตน์¹

เกวลิน ศิลพิพัฒน์²

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาระดับพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชน 2) เพื่อศึกษาระดับการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการจัดการขยะจากช่องทางการประชาสัมพันธ์ของเทศบาล และการรับรู้โครงการส่งเสริมการจัดการขยะมูลฝอย 3) เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะของประชาชน 4) เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมการจัดการขยะของประชาชน จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล 5) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้ข่าวสารจากช่องทางการประชาสัมพันธ์ของเทศบาล และโครงการส่งเสริมการจัดการขยะมูลฝอยกับพฤติกรรมการจัดการขยะ และ 6) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะกับพฤติกรรมการจัดการขยะ กลุ่มตัวอย่าง คือ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในเทศบาลเมืองท่าโขลง จำนวน 398 คน โดยการคำนวณสูตรหาโรยามาเน่ และใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือสำหรับการเก็บรวบรวมข้อมูล ค่าสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบทีแบบอิสระ การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว ค่าสถิติไคสแควร์ ค่าสหสัมพันธ์เพียร์สัน โดยกำหนดนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลการวิจัยพบว่า พฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในเทศบาลเมืองท่าโขลงอยู่ในระดับปานกลาง การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการจัดการขยะจากช่องทางการประชาสัมพันธ์ของเทศบาล และการรับรู้โครงการส่งเสริมการจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลเมืองท่าโขลงอยู่ในระดับปานกลาง และการมีส่วนร่วมของประชาชนภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลบางประการ ได้แก่ อายุ อาชีพ จำนวนสมาชิกในครอบครัว และระยะเวลาอยู่อาศัย มีความแตกต่างต่อพฤติกรรมการจัดการขยะอย่างมีนัยสำคัญ ขณะที่เพศและระดับการศึกษาไม่แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญ การรับรู้ข่าวสารเกี่ยว

คำสำคัญ: การจัดการขยะมูลฝอย; การรับรู้ข่าวสาร; การมีส่วนร่วมของประชาชน

ประเภทบทความ : บทความวิจัย

¹ นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชารัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ บางเขน, 50 ถนนงามวงศ์วาน แขวงลาดยาว เขตจตุจักร กรุงเทพมหานคร 10900

² อาจารย์ที่ประจำภาควิชารัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ บางเขน, 50 ถนนงามวงศ์วาน แขวงลาดยาว เขตจตุจักร กรุงเทพมหานคร 10900

* ผู้รับผิดชอบบทความ อีเมล: Supakkinee@gmail.com

อีเมล: ² kevalin.s@ku.ac.th

กับการจัดการขยะจากช่องทางการประชาสัมพันธ์ของเทศบาลและการรับรู้โครงการส่งเสริมการจัดการขยะของเทศบาลมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชน และการมีส่วนร่วมในด้านการตัดสินใจ การดำเนินการ การรับผลประโยชน์ และการประเมินผลมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการจัดการขยะของประชาชนอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

Factors Related to Solid Waste Management Behaviors of Residents in Tha Khlong Town Municipality

Received: 27 October 2025

Revised: 8 December 2025

Accepted: 24 May 2026

Supakinee Boonrat¹

Kevalin Silphiphat²

Abstract

The objectives of this research were: 1) to study the level of solid waste management (SWM) behaviors among residents, 2) to examine perceptions of Tha Khlong residents regarding SWM information disseminated through municipal communication channels and promotional projects, 3) to examine the level of public participation in SWM, 4) to compare SWM behaviors based on personal factors, 5) to examine the relationship between perception of municipal communication channels and promotional projects and SWM behaviors, and 6) to examine the relationship between public participation and SWM behaviors. The sample consisted of 398 residents living in the Tha Khlong Municipality area, determined by using the Taro Yamane formula for sample size calculation. Data were collected using questionnaires and analyzed by statistical methods, including frequency, percentage, mean, standard deviation, independent samples t-test, one-way ANOVA, chi-square test, and Pearson's correlation coefficient (r), with the significance level set of .05.

The research findings indicated that the SWM behavior of the residents in Tha Khlong Municipality was at a moderate level. The perception of information regarding waste management from the municipality's public relations channels and the perception of the municipality's SWM promotion projects were also at a moderate level. Overall public

Keywords: Solid waste management; Information awareness; Public participation

Type of Article: Research Article

¹ Graduate Student, Department of Political Science and Public Administration, Faculty of Social Sciences, Kasetsart University Bangkok Campus, 50 Ngamwongwan Rd, Chatuchak, Bangkok 10900

² Assistant Professor, Department of Political Science and Public Administration, Faculty of Social Sciences, Kasetsart University, Bangkok Campus, 50 Ngamwongwan Rd, Chatuchak, Bangkok 10900

* Corresponding author Email: Supakinee@gmail.com

Email: ² kevalin.s@ku.ac.th

participation was found to be at a moderate level. Hypothesis testing revealed that some personal factors, namely; age, occupation, number of family members and duration of habitation, had a significant difference in relation to waste management behavior, while gender and educational level showed no significant difference. It was found that the perception of information from the municipality's public relations channels and the perception of the municipality's waste management promotion projects were significantly correlated with the residents' SWM behavior. Furthermore, participation in decision-making, implementation, benefits taking and evaluation were significantly correlated with the residents' waste management behavior at the level of .05.

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในยุคที่การพัฒนาเมืองและเศรษฐกิจเติบโตอย่างรวดเร็ว ปัญหาขยะมูลฝอยได้กลายเป็นหนึ่งในความท้าทายด้านสิ่งแวดล้อมที่สำคัญของประเทศไทย ปริมาณขยะที่เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องเป็นผลมาจากการขยายตัวของเมือง การเพิ่มขึ้นของประชากร และการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมกรรมการบริโภคของประชาชน โดยเฉพาะภายหลังสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ที่ทำให้รูปแบบการดำเนินชีวิตเปลี่ยนไปสู่สังคมออนไลน์มากยิ่งขึ้น ส่งผลให้เกิดขยะพลาสติกและบรรจุภัณฑ์ใช้ครั้งเดียวเพิ่มขึ้นอย่างมหาศาล (กรมควบคุมมลพิษ, 2567) ปัญหาดังกล่าวไม่เพียงกระทบต่อสิ่งแวดล้อมเท่านั้น แต่ยังก่อให้เกิดผลกระทบต่อสุขภาพของประชาชน คุณภาพชีวิต และความน่าอยู่ของชุมชน จากรายงานสถานการณ์ขยะมูลฝอยแห่งชาติ พุทธศักราช 2566 ระบุว่าประเทศไทยมีขยะมูลฝอยเกิดขึ้นกว่า 26.95 ล้านตันต่อปี หรือเฉลี่ยวันละ 73,840 ตัน โดยมีขยะที่ได้รับการกำจัดอย่างถูกวิธีเพียง 10.17 ล้านตัน ขณะที่อีกกว่า 7 ล้านตันยังคงถูกกำจัดไม่ถูกต้อง (กรมควบคุมมลพิษ, 2567) สะท้อนให้เห็นว่าระบบการจัดการขยะของประเทศไทยยังไม่สามารถรองรับปริมาณขยะที่เพิ่มขึ้นได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ ข้อมูลจากกรมควบคุมมลพิษยังพบว่าปริมาณขยะมูลฝอยของประเทศไทยมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องในทุกปี สะท้อนให้เห็นว่าหากไม่มีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของประชาชนอย่างจริงจัง ปัญหาขยะมูลฝอยจะทวีความรุนแรงมากยิ่งขึ้นในอนาคต

เทศบาลเมืองท่าโขลง จังหวัดปทุมธานี เป็นพื้นที่ที่มีความหนาแน่นของประชากรสูงและมีการขยายตัวของชุมชนอย่างต่อเนื่อง จากข้อมูลปีพุทธศักราช 2565 มีประชากรกว่า 73,975 คน (สำนักงานเทศบาลเมืองท่าโขลง, 2566) และเกิดขยะมูลฝอยเฉลี่ย 156 ตันต่อวัน แม้เทศบาลจะมีมาตรการบริหารจัดการขยะ เช่น การจัดตั้งจุดรวบรวมขยะ การเก็บขนขยะตามรอบเวลา และการรณรงค์ลดการใช้พลาสติก แต่ยังคงพบปัญหาขยะตกค้างตามครัวเรือนและพื้นที่สาธารณะ เนื่องจากขาดการคัดแยกขยะจากต้นทางและการมีส่วนร่วมของประชาชน ปัญหาดังกล่าวสะท้อนว่าช่องว่างสำคัญของการจัดการขยะมูลฝอยในระดับท้องถิ่น คือ การขาดการมีส่วนร่วมของประชาชนตั้งแต่ต้นทาง โดยเฉพาะการคัดแยกขยะในครัวเรือน ซึ่งถือเป็นขั้นตอนแรกที่มีความสำคัญต่อประสิทธิภาพของระบบการจัดการขยะทั้งกระบวนการ ในการจัดการขยะมูลฝอยจึงไม่อาจสำเร็จได้ด้วยความรับผิดชอบของเทศบาลเพียงฝ่ายเดียว แต่ต้องอาศัยความร่วมมือจากประชาชนในพื้นที่ให้เกิดพฤติกรรมการจัดการขยะที่ถูกต้อง เช่น การลดปริมาณขยะจากต้นทางหรือคัดแยกขยะ การใช้วัสดุหรือสิ่งของที่มีอยู่ซ้ำหลาย ๆ ครั้ง และการแปรรูปเพื่อนำกลับมาใช้ใหม่

จากสถานการณ์ปริมาณขยะที่มีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง ประกอบกับการขาดการมีส่วนร่วมของประชาชนในการคัดแยกขยะตั้งแต่ระดับครัวเรือน ส่งผลให้การจัดการขยะมูลฝอยในพื้นที่ยังไม่เกิดประสิทธิภาพเท่าที่ควร แม้จะมีงานศึกษาด้านการจัดการขยะมูลฝอยและพฤติกรรมการจัดการขยะของประชาชนจำนวนมาก ทั้งในด้านความรู้ ทักษะ และการมีส่วนร่วมของประชาชน แต่ยังคงพบว่าการศึกษาที่เชื่อมโยงระหว่างการเรียนรู้ข่าวสาร การมีส่วนร่วมของประชาชน และพฤติกรรมการจัดการขยะตามแนวคิด 3R อย่างเป็นระบบ โดยเฉพาะในบริบทของเทศบาลเมืองขนาดใหญ่ ยังมีอยู่อย่างจำกัด อีกทั้งหลายงานวิจัยมัก

ศึกษาปัจจัยเหล่านี้แยกจากกัน ทำให้ยังไม่สามารถอธิบายความสัมพันธ์ของปัจจัยดังกล่าวกับพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนได้อย่างชัดเจนและครอบคลุม

ดังนั้น พฤติกรรมในการจัดการขยะตามแนวคิด 3R ได้แก่ การลดการใช้ การใช้ซ้ำ และการนำกลับมาใช้ใหม่ จึงเป็นหัวใจสำคัญในการแก้ไขปัญหา ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในเทศบาลเมืองท่าโขลง เพื่อสะท้อนถึงพฤติกรรมและระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะของประชาชน ซึ่งสามารถนำข้อมูลให้เทศบาลไปใช้ในการกำหนดนโยบาย โครงการและกิจกรรมต่าง ๆ ให้มีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์สูงสุดกับประชาชน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในเทศบาลเมืองท่าโขลง
2. เพื่อศึกษาระดับการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการจัดการขยะจากช่องทางการประชาสัมพันธ์ของเทศบาล และการรับรู้โครงการส่งเสริมการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนเทศบาลเมืองท่าโขลง
3. เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะของประชาชนในเทศบาลเมืองท่าโขลง
4. เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมการจัดการขยะของประชาชน จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ จำนวนสมาชิกในครอบครัว และระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในเทศบาลเมืองท่าโขลง
5. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้ข่าวสารจากช่องทางการประชาสัมพันธ์ของเทศบาล และโครงการส่งเสริมการจัดการขยะมูลฝอยกับพฤติกรรมการจัดการขยะของประชาชนในเทศบาลเมืองท่าโขลง
6. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะกับพฤติกรรมการจัดการขยะของประชาชนในเทศบาลเมืองท่าโขลง

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยเรื่องปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในเทศบาลเมืองท่าโขลง ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตการวิจัยดังนี้

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา คือ ในการวิจัยนี้มุ่งศึกษาปัจจัยส่วนบุคคล การรับรู้ข่าวสารจากช่องทางการประชาสัมพันธ์ โครงการเกี่ยวกับการจัดการขยะของเทศบาล และการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการจัดการขยะตามหลัก 3R ได้แก่ การลดใช้ การใช้ซ้ำ และการนำกลับมาใช้ใหม่
2. ขอบเขตด้านประชากร ประชากรในการศึกษาครั้งนี้ คือ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในเทศบาลเมืองท่าโขลง
3. ขอบเขตด้านเวลาที่ คือ ระยะเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูลอยู่ระหว่างเดือนเมษายน - เดือนมิถุนายน พุทธศักราช 2567

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1. ทำให้ทราบข้อมูลระดับพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอย การรับรู้ข่าวสาร และการมีส่วนร่วมของประชาชนในเทศบาลเมืองท่าโขลง ซึ่งสามารถใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการวางแผน และพัฒนาการบริหารจัดการขยะมูลฝอยในพื้นที่ได้อย่างเหมาะสม
2. สามารถใช้เป็นแนวทางในการกำหนดนโยบาย มาตรการ และโครงการด้านการจัดการขยะมูลฝอยที่สอดคล้องกับบริบทของชุมชน โดยมุ่งส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน และการปฏิบัติตามแนวคิด 3R ได้แก่ การลดการใช้ การใช้ซ้ำ และการนำกลับมาใช้ใหม่
3. ผลการวิจัยสามารถใช้เป็นข้อมูลประกอบการออกแบบกิจกรรมรณรงค์และการประชาสัมพันธ์ด้านการจัดการขยะมูลฝอยให้เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย เพื่อส่งเสริมการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของประชาชน และช่วยลดปัญหาขยะมูลฝอยอย่างยั่งยืน

แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอย

การจัดการขยะมูลฝอยเป็นประเด็นสำคัญที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับสิ่งแวดล้อม สุขอนามัย และคุณภาพชีวิตของมนุษย์ เนื่องจากพฤติกรรมของบุคคลช่วยให้เกิดการจัดการขยะในทุกขั้นตอน โดย Ajzen (1991) ได้อธิบายพฤติกรรมในทฤษฎีแผนพฤติกรรม (Theory of Planned Behavior: TPB) ว่าพฤติกรรมเป็นผลของความตั้งใจ ที่เกิดจากกระบวนการตัดสินใจของบุคคล โดยมีปัจจัยหลัก 3 ประการ ได้แก่ เจตคติต่อพฤติกรรม (Attitude toward the Behavior) บรรทัดฐานเชิงอัตวิสัย (Subjective Norm) และการรับรู้การควบคุมพฤติกรรม (Perceived Behavioral Control) Valentin et al. (2024) กล่าวว่าพฤติกรรมการจัดการขยะของประชาชนได้รับอิทธิพลจากเจตคติ ความตั้งใจ และการรับรู้ผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อม ซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญของทฤษฎีการกระทำอย่างมีเหตุผล (Theory of Reasoned Action: TRA) โดยงานดังกล่าวเสนอว่าการส่งเสริมพฤติกรรมด้านขยะมูลฝอยควรควบคู่ทั้งด้านการสร้างเจตคติและการสนับสนุนเชิงโครงสร้าง เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างยั่งยืน การทำความเข้าใจพฤติกรรมการจัดการขยะมีความสำคัญเมื่อพิจารณาถึงพัฒนาการของแนวคิดด้านการจัดการขยะในระดับสากล เดิมทีการจัดการขยะมุ่งเน้นที่การกำจัด ไม่ว่าจะเป็นด้วยการฝังกลบหรือการเผา แม้จะช่วยลดปริมาณขยะที่ปรากฏต่อสายตา แต่กลับสร้างปัญหามลพิษดิน น้ำ และอากาศตามมา Wilson (2007) ต่อมาเมื่อสังคมโลกตระหนักถึงผลกระทบที่รุนแรงขึ้น จึงเกิดการพัฒนาระบบแนวคิดการจัดการขยะอย่างเป็นระบบ ที่ให้ความสำคัญกับการลดการใช้ การใช้ซ้ำ และการนำกลับมาใช้ใหม่ ก่อนการกำจัดในรูปแบบอื่น ต่อมาองค์การสหประชาชาติ UNEP (2011) ได้เสนอแนวคิดการจัดการขยะอย่างยั่งยืนในรูปแบบ 3R ซึ่งเป็นหลักการสากลที่ได้รับการยอมรับทั่วโลก ประกอบด้วย การลดปริมาณขยะ (Reduce) คือ การลดการใช้วัสดุที่ก่อให้เกิดขยะ การใช้ซ้ำ (Reuse) คือ การใช้สิ่งของที่ยังสามารถใช้งานได้ และการนำกลับมาใช้ใหม่ (Recycle) คือ การนำวัสดุเหลือใช้กลับมาแปรรูปให้เกิดประโยชน์อีกครั้ง แนวคิด 3R มุ่งเน้นให้ประชาชนปรับเปลี่ยนพฤติกรรมบริโภคและการใช้ทรัพยากรอย่างมีความ

รับผิดชอบ โดยมองว่าการจัดการขยะที่มีประสิทธิภาพต้องเริ่มจากการลดปริมาณขยะตั้งแต่ต้นทาง ไม่ใช่เพียงการกำจัดปลายทางเท่านั้น ปัจจุบันหลายประเทศ ได้นำแนวคิด 3R มาบูรณาการในนโยบายสาธารณะและการพัฒนาท้องถิ่น เช่น การรณรงค์ลดการใช้ถุงพลาสติก การจัดตั้งธนาคารขยะ และการส่งเสริมการคัดแยกขยะในครัวเรือน กรมควบคุมมลพิษ (2559) ขณะที่ กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม (2560) ได้อธิบายแนวทางของชุมชนปลอดขยะ (Zero Waste) ว่าเป็นการสร้างจิตสำนึกและพฤติกรรมของประชาชนให้ลดการสร้างขยะตั้งแต่ต้นทาง ใช้ซ้ำสิ่งของที่ยังมีประโยชน์ และนำขยะกลับเข้าสู่กระบวนการรีไซเคิล เพื่อลดปริมาณของเสียที่ต้องกำจัดด้วยการฝังกลบหรือเผาไหม้ให้น้อยที่สุด แนวทางนี้มุ่งเน้นให้การจัดการขยะเป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิตประจำวันของประชาชน ไม่ใช่เพียงกิจกรรมเฉพาะโครงการหรือช่วงเวลาใดเวลาหนึ่ง สำนักงานกองทุนสิ่งแวดล้อม (2562) ได้เสนอการพัฒนาไปสู่ 5R และ 6R เพื่อให้ครอบคลุมการจัดการทรัพยากรที่หลากหลายยิ่งขึ้น โดยเพิ่ม การปฏิเสธการใช้ (Refuse) การซ่อมแซม (Repair) และการนำกลับมาใช้เป็นพลังงาน (Recover) แต่หลักการ 3R ได้แก่ Reduce, Reuse และ Recycle ยังคงเป็นกรอบแนวคิดหลักที่ได้รับการยอมรับและใช้กันอย่างแพร่หลายทั่วโลกตั้งแต่ทศวรรษ 1990 และยังคงถูกบรรจุอยู่ในกรอบนโยบายสิ่งแวดล้อมขององค์การสหประชาชาติและหลายประเทศ รวมถึงประเทศไทย การใช้หลัก 3R มีความเข้าใจง่ายและสามารถเข้าถึงประชาชนได้โดยตรง พร้อมทั้งสามารถนำไปปฏิบัติได้ทันที ขณะที่แนวคิด 5R หรือ 6R มีความซับซ้อนและต้องอาศัยโครงสร้างระบบสนับสนุนที่มากกว่า ในงานวิจัยระดับชุมชน เช่น เทศบาลหรือครัวเรือน พบว่า พฤติกรรมของประชาชนยังคงสัมพันธ์กับการปฏิบัติตามหลัก 3R เป็นหลัก ซึ่งการวัดผลและการเก็บข้อมูลจึงสะดวกและตรงประเด็น นำไปสู่การเสริมสร้างพฤติกรรมและนโยบายด้านการจัดการขยะในระยะยาวแก่ประชาชน ดังนั้น จึงนำแนวคิดหลัก 3R ได้แก่ การลดปริมาณขยะ การใช้ซ้ำ และการนำกลับมาใช้ใหม่มาใช้ในการพัฒนารอบแนวคิดในการวิจัยปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมที่การจัดการขยะของประชาชนในเทศบาลเมืองท่าโขลง

แนวคิดเกี่ยวกับการรับรู้

การรับรู้เป็นกระบวนการพื้นฐานทางจิตวิทยาและพฤติกรรมศาสตร์ที่มีบทบาทสำคัญในการกำหนดพฤติกรรมของมนุษย์ โดยเฉพาะในด้านการจัดการสิ่งแวดล้อมและขยะมูลฝอย เพราะเป็นกลไกที่ทำให้บุคคลสามารถเข้าใจ ตีความ และตอบสนองต่อข่าวสารได้อย่างเหมาะสม Rogers (2003) อธิบายว่าการรับรู้ข่าวสารเป็นจุดเริ่มต้นของการยอมรับนวัตกรรม หากประชาชนได้รับข้อมูลที่ถูกต้องและเห็นประโยชน์ ก็จะนำไปสู่การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในทางที่ดี ขณะที่ McQuail (2010) เห็นว่าการรับรู้เป็นผลลัพธ์ของการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งเกิดขึ้นเมื่อผู้รับสารสามารถเข้าใจและตีความได้ตรงกับเจตนาของผู้ส่งสาร ส่วน Schiffman and Kanuk (2000) ได้อธิบายว่าการรับรู้เกิดขึ้นเป็นลำดับขั้น ได้แก่ การเปิดรับ การใส่ใจ การตีความ และการจดจำเพื่อนำไปใช้จริง การรับรู้ข่าวสารในการจัดการขยะมูลฝอยจึงไม่เพียงเป็นการได้รับข้อมูลเท่านั้น แต่ยังหมายถึงการแปรผลและการสร้างความหมายของข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการจัดการขยะ เช่น วิธีคัดแยกขยะ การลดการใช้ หรือนำกลับมาใช้ใหม่ ซึ่งการรับรู้ที่ถูกต้องและเข้าใจง่ายจะส่งเสริมให้เกิดความตระหนักรู้ และพฤติกรรมที่เหมาะสม ทั้งนี้ ปัจจัยด้านสื่อและช่องทางการสื่อสารที่ต้องมีความชัดเจนและเข้าถึงง่าย และ

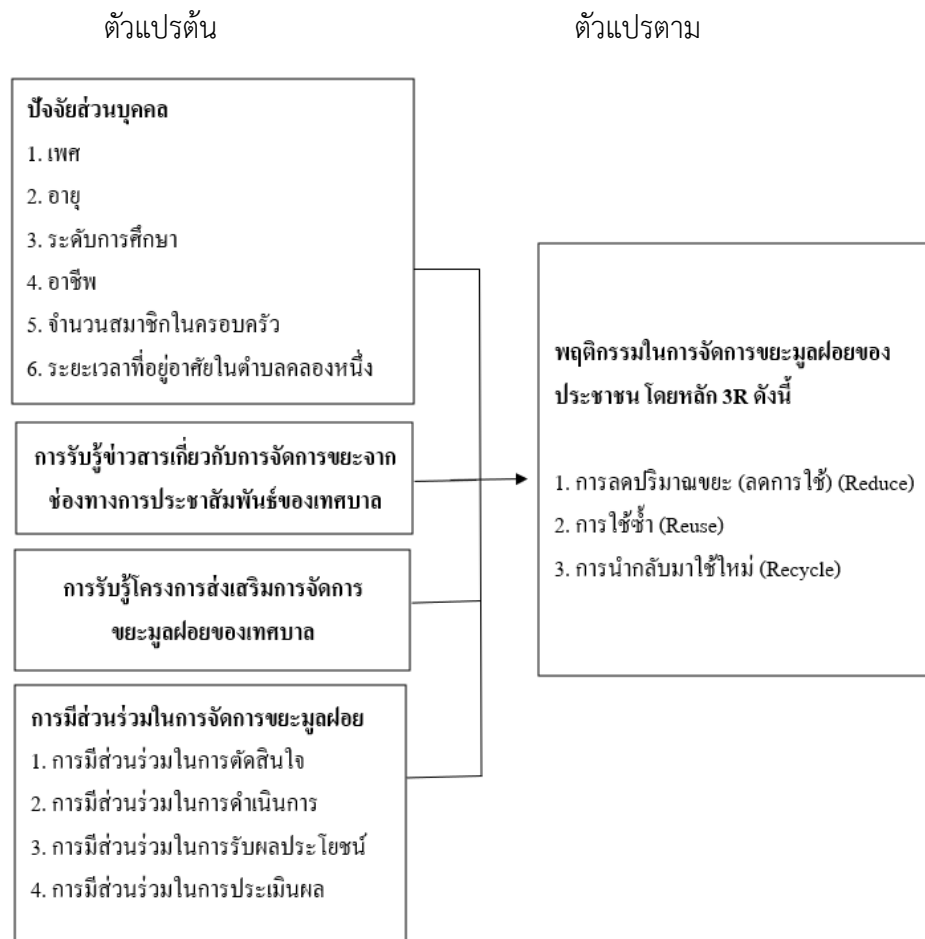
ปัจจัยด้านเนื้อหาที่ต้องมีความถูกต้อง ครบถ้วน และสอดคล้องกับชีวิตประจำวันของประชาชน ดังนั้น การรับรู้เป็นจุดเริ่มต้นสำคัญของการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม โดยเฉพาะพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอย การที่ประชาชนได้รับข่าวสารจากช่องทางการประชาสัมพันธ์ที่เข้าใจง่าย ชัดเจน และมีความน่าเชื่อถือ ได้แก่ เจ้าหน้าที่ของเทศบาล เว็บไซต์ Facebook การเข้าร่วมอบรม/โครงการ แผ่นพับ/ใบปลิว ผู้นำชุมชน เสียงตามสาย คนในครอบครัว และเพื่อนบ้าน จะช่วยสร้างความตระหนักรู้ ความเข้าใจให้แก่ประชาชน

แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชน

การมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นหัวใจสำคัญของความสำเร็จในการจัดการขยะมูลฝอย เนื่องจากเป็นกระบวนการที่เปิดโอกาสให้ประชาชนมีบทบาทร่วมในทุกขั้นตอนของการพัฒนา แนวคิดของ Pretty (1995) อธิบายว่าการมีส่วนร่วมมีหลายระดับ ตั้งแต่เพียงรับรู้ข้อมูล ไปจนถึงการริเริ่มและขับเคลื่อนกิจกรรมด้วยตนเอง ซึ่งแสดงถึงความแตกต่างด้านความเข้มข้นและอำนาจของการมีส่วนร่วม ขณะที่ White (1996) เสนอว่าการมีส่วนร่วมพัฒนาได้จากการเข้าร่วมในเชิงสัญลักษณ์ ไปสู่การมีอำนาจในการกำหนดทิศทางและควบคุมโครงการด้วยตนเอง ส่วน Cohen and Uphoff (1977) มุ่งเน้นการมีส่วนร่วมในเชิงกระบวนการ ครอบคลุมตั้งแต่การตัดสินใจ การดำเนินงาน การได้รับผลประโยชน์ และการประเมินผล ซึ่งการมีส่วนร่วมควรเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องและเป็นระบบ ไม่เพียงแต่การเข้าร่วมกิจกรรม แต่รวมถึงการคิด วางแผน และร่วมตรวจสอบด้วยตนเอง แนวคิดนี้ช่วยสร้างความรู้สึกรับผิดชอบเป็นเจ้าของ ความรับผิดชอบร่วม และนำไปสู่พฤติกรรมจัดการขยะของประชาชน ดังนั้น แนวคิดของ Cohen and Uphoff เป็นกรอบแนวคิดในการวิเคราะห์การมีส่วนร่วมของประชาชนทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการตัดสินใจ ด้านการดำเนินงาน ด้านการรับประโยชน์ และด้านการประเมินผล เนื่องจากครอบคลุมทุกมิติของกระบวนการและสามารถประยุกต์ใช้ได้จริงกับประชาชน

กรอบแนวความคิดที่ใช้ในการวิจัย

จากการทบทวนแนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แล้วนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษามาใช้เพื่อกำหนดกรอบแนวคิดในครั้งนี้ โดยมีแนวคิดการมีส่วนร่วมของ Cohen and Uphoff (1977) และแนวคิด Zero Waste โดยใช้หลัก 3R ของกรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม (2560) ในการศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในเทศบาลเมืองท่าโขลง ประกอบด้วย ตัวแปรต้นและตัวแปรตาม ดังนี้

ภาพ 1 กรอบแนวความคิดที่ใช้ในการวิจัย

สมมติฐานการวิจัย

1. ประชาชนที่มีปัจจัยส่วนบุคคลได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ จำนวนสมาชิกในครอบครัว ระยะเวลาที่อยู่อาศัยในเทศบาลเมืองท่าโขลงต่างกัน จะมีระดับพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยในเทศบาลเมืองท่าโขลง ต่างกัน
2. การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการจัดการขยะจากช่องทางการประชาสัมพันธ์ของเทศบาล มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในเทศบาลเมืองท่าโขลง
3. การรับรู้โครงการส่งเสริมการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชน มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในเทศบาลเมืองท่าโขลง
4. การมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอย ได้แก่ การตัดสินใจ การดำเนินการ การรับผลประโยชน์ การประเมินผลของประชาชน มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในเทศบาลเมืองท่าโขลง

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยใช้วิธีการสำรวจ (Survey Research) เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในเทศบาลเมืองท่าโขลง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ ประชาชนในเทศบาลเมืองท่าโขลง ตำบลคลองหนึ่ง อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี จำนวน 73,975 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ประชาชนจำนวน 398 คน ซึ่งได้มาจากการคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของ Taro Yamane โดยกำหนดค่าความคลาดเคลื่อน (e) เท่ากับ 0.05 หรือร้อยละ 5 ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 และใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งกลุ่ม (Cluster Sampling) โดยกำหนดให้หมู่ในเทศบาลเมืองท่าโขลงเป็นกลุ่มตัวอย่าง จากนั้นจัดสรรจำนวนกลุ่มตัวอย่างในแต่ละหมู่ตามสัดส่วนของจำนวนประชากร ทั้งนี้ รายละเอียดจำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างแสดงไว้ในตารางที่ 1

ตาราง 1

จำนวนประชากรและขนาดกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย จำแนกตามหมู่ในเทศบาลเมืองท่าโขลง

หมู่	จำนวนประชากร	กลุ่มตัวอย่าง
หมู่ที่ 8	3,247	17
หมู่ที่ 9	3,831	21
หมู่ที่ 10	12,784	69
หมู่ที่ 11	4,097	22
หมู่ที่ 12	5,506	30
หมู่ที่ 13	11,076	60
หมู่ที่ 14	13,583	73
หมู่ที่ 15	5,079	27
หมู่ที่ 18	9,427	51
หมู่ที่ 19	4,664	25
หมู่ที่ 20	615	3
รวมทั้งสิ้น	73,975 คน	398

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสอบถาม เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลซึ่งผู้วิจัยได้สร้างขึ้นจากการศึกษาแนวคิดและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และได้นำไปตรวจสอบคุณภาพโดยนำไปทดสอบความเที่ยงตรง (validity) โดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ผลการทดสอบพบว่าค่า IOC มากกว่า 0.5 แสดงว่าทุกข้อคำถามสามารถใช้ได้ และความเชื่อมั่น (Reliability) ผลการทดสอบพบว่า ค่า Cronbach's Alpha เท่ากับ .921 แสดงว่าแบบสอบถามมีความเชื่อมั่นอยู่ในระดับสูง เหมาะสมต่อการนำไปใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูลจริง แล้วนำแบบสอบถามไปแจกแก่ประชาชนตามชุมชนในพื้นที่เทศบาลเมืองท่าโขลง การเก็บรวบรวมข้อมูลดำเนินการระหว่างเดือนเมษายน – มิถุนายน พุทธศักราช 2567 และตรวจสอบความครบถ้วนของข้อมูลก่อนนำมาวิเคราะห์ โดยแบ่งแบบสอบถามออกเป็น 5 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไป ประกอบไปด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ จำนวนสมาชิกในครอบครัว และระยะเวลาที่อยู่อาศัย

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการจัดการขยะจากช่องทางประชาสัมพันธ์ของเทศบาล มีจำนวน 10 ข้อ ซึ่งกำหนดข้อคะแนนคำตอบของการรับรู้ข่าวสารแบ่งเป็น 3 ระดับ ดังนี้ ไม่เคยบางครั้ง เป็นประจำ

ส่วนที่ 3 แบบสอบถามการรับรู้เกี่ยวกับโครงการส่งเสริมการจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลเมืองท่าโขลง ลักษณะแบบสอบถามให้เลือกตอบเพียงคำตอบเดียว “ทราบ” หรือ “ไม่ทราบ”

ส่วนที่ 4 แบบสอบถามเกี่ยวกับการพฤติกรรมในการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชน มีจำนวน 13 ข้อ ประกอบด้วย การลดปริมาณขยะ (ลดการใช้) (Reduce) การใช้ซ้ำ (Reuse) การนำกลับมาใช้ใหม่ (Recycle) โดยมีกำหนดข้อคะแนนคำตอบของพฤติกรรมในการจัดการขยะมูลฝอย ซึ่งแบ่งเป็น 3 ระดับดังต่อไปนี้ ไม่เคย บางครั้ง เป็นประจำ

ส่วนที่ 5 แบบสอบถามเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในเทศบาลเมืองท่าโขลง มีข้อคำถามจำนวน 14 ข้อ ประกอบด้วย ร่วมในการตัดสินใจวางแผน ร่วมในการดำเนินการ ร่วมในการรับผลประโยชน์ และร่วมประเมินผล ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบ Rating scale จำนวน 5 ระดับ ได้แก่ (5) มากที่สุด (4) มาก (3) ปานกลาง (2) น้อย (1) น้อยที่สุด

สถิติที่ใช้ในการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติ

1) ค่าความถี่ (Frequency) และค่าสถิติร้อยละ (Percentage) ใช้เพื่ออธิบายข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ จำนวนสมาชิก และระยะเวลาที่อยู่อาศัย

2) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: SD) ใช้เพื่ออธิบายแนวโน้มส่วนกลางและการกระจายตัวของข้อมูล ได้แก่ ระดับการรับรู้ข่าวสารจากช่องทางการประชาสัมพันธ์ของเทศบาล การมีส่วนร่วมและพฤติกรรมจัดการขยะ

3) การทดสอบทีแบบอิสระ (Independent Samples t -test) ใช้เพื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของสองกลุ่มที่เป็นอิสระต่อกัน เช่น เปรียบเทียบพฤติกรรมการจัดการขยะระหว่างเพศชายและเพศหญิง

4) การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way ANOVA) ใช้เพื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างตั้งแต่ 3 กลุ่มขึ้นไป

5) ค่าสถิติไค-สแควร์ (Chi-square test) ใช้เพื่อตรวจสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรเชิงคุณภาพ ได้แก่ การรับรู้โครงการส่งเสริมการจัดการขยะของเทศบาล

6) ค่าสหสัมพันธ์เพียร์สัน (Pearson's Correlation Coefficient: r) ใช้เพื่อตรวจสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรเชิงปริมาณ ได้แก่ ความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้ข่าวสารจากช่องทางการประชาสัมพันธ์ของเทศบาลกับพฤติกรรมการจัดการขยะ ความสัมพันธ์ระหว่างการมีส่วนร่วมของประชาชนกับพฤติกรรมการจัดการขยะ

ผลการวิจัย

1. ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคล

ผลการวิจัย พบว่า ประชาชนเพศหญิงและเพศชายมีจำนวนใกล้เคียงกัน คิดเป็นร้อยละ 50.50 และมีอายุ 27 - 43 ปี คิดเป็นร้อยละ 38.19 มีระดับการศึกษาสูงสุดประชาชนมีการศึกษาอยู่ในระดับมัธยมศึกษา/เทียบเท่า คิดเป็นร้อยละ 49.75 ประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไป คิดเป็นร้อยละ 30.90 มีจำนวนสมาชิกในครอบครัว 3 - 5 คน คิดเป็นร้อยละ 53.52 และระยะเวลาที่อยู่อาศัยส่วนใหญ่ 5 - 15 ปี คิดเป็นร้อยละ 42.46

2. พฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชน

ผลการวิเคราะห์พบว่า โดยรวมแล้วพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนอยู่ในระดับปานกลาง ($M = 2.17$, $SD = 0.486$) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่าด้านการลดการใช้ (Reduce) มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($M = 2.17$ $SD = 0.448$) เช่น การลดการใช้พลาสติก และการซื้อของเท่าที่จำเป็น ด้านการใช้ซ้ำ (Reuse) อยู่ในระดับปานกลาง ($M = 2.10$, $SD = 0.486$) เช่น การนำขวดหรือภาชนะกลับมาใช้ใหม่ ด้านการนำกลับมาใช้ใหม่ (Recycle) มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($M = 1.99$, $SD = 0.522$) เช่น การนำเศษอาหารมาแปรรูปเป็นปุ๋ยหมัก

3. การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการจัดการขยะจากช่องทางการประชาสัมพันธ์ของเทศบาล และการรับรู้โครงการส่งเสริมการจัดการขยะของเทศบาล

ผลการวิเคราะห์การรับรู้ข่าวสารจากช่องทางการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการจัดการขยะพบว่า อยู่ในระดับปานกลาง ($M = 1.89$, $SD = 0.514$) โดยประชาชนส่วนใหญ่รับรู้ข้อมูล คือ เสียงตามสาย อยู่ในระดับปานกลาง ($M = 2.03$, $SD = 0.741$) รองลงมาคือ คนในครอบครัว อยู่ในระดับปานกลาง ($M = 1.95$, $SD = 0.727$) และการเข้าร่วมอบรม/โครงการ อยู่ในระดับปานกลาง ($M = 1.73$, $SD = 0.673$) ในส่วนของการรับรู้โครงการเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอย พบว่า ทราบ คิดเป็นร้อยละ 76.13 และไม่ทราบ คิดเป็นร้อยละ 23.87

4. การมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชน

ผลการวิเคราะห์ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนในเทศบาลเมืองท่าโขลงพบว่า การมีส่วนร่วมโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($M = 2.88$, $SD = 0.94$) เมื่อพิจารณาแยกตามรายด้าน พบว่าประชาชนมีระดับการมีส่วนร่วมแตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ มีค่าเฉลี่ย ($M = 2.83$, $SD = 1.09$) ซึ่งอยู่ในระดับปานกลาง การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน มีค่าเฉลี่ย ($M = 2.91$, $SD = 0.98$) ซึ่งสูงที่สุดในทั้งสี่ด้าน การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ มีค่าเฉลี่ย ($M = 2.85$, $SD = 0.92$) อยู่ในระดับปานกลาง และการมีส่วนร่วมในการประเมินผล พบว่า ($M = 2.71$, $SD = 0.88$) มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด

5. ผลการทดสอบสมมติฐาน

5.1 การเปรียบเทียบพฤติกรรมการจัดการขยะของประชาชนจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

ตาราง 2

แสดงผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมการจัดการขยะตามปัจจัยส่วนบุคคล

ตัวแปรจำแนก	สถิติทดสอบ	p-value	ผลการทดสอบ
เพศ	$t = 1.14$	.257	ไม่แตกต่าง
อายุ	$F = 2.86$	.037*	แตกต่าง
การศึกษา	$F = 1.09$	.341	ไม่แตกต่าง
อาชีพ	$F = 3.12$	.025*	แตกต่าง
จำนวนสมาชิกในครัวเรือน	$F = 2.68$	.041*	แตกต่าง
ระยะเวลาที่อยู่อาศัย	$F = 2.47$	.045*	แตกต่าง

หมายเหตุ: $p < .05$ ระดับนัยสำคัญทางสถิติ

จากตาราง 2 ผลการวิจัยปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า ประชาชนที่มี อายุ อาชีพ จำนวนสมาชิกในครัวเรือน และระยะเวลาที่อยู่อาศัยต่างกันมีพฤติกรรมจัดการขยะที่ต่างกัน ขณะที่ประชาชนที่มีเพศและระดับการศึกษาแตกต่างกันมีพฤติกรรมจัดการขยะไม่แตกต่างกัน

5.2 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้ข่าวสารจากช่องทางการประชาสัมพันธ์ของเทศบาล และโครงการส่งเสริมการจัดการขยะมูลฝอยกับพฤติกรรมจัดการขยะของประชาชนในเทศบาลเมืองท่าโขลง

ตาราง 3

แสดงผลความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้ข่าวสารจากช่องทางการประชาสัมพันธ์ และการมีส่วนร่วมกับพฤติกรรมจัดการขยะมูลฝอย

ตัวแปรอิสระ	<i>r</i>	<i>p-value</i>	ระดับความสัมพันธ์
การรับรู้ข่าวสารจากช่องทางการประชาสัมพันธ์	0.47**	.001	ปานกลาง
การรับรู้โครงการส่งเสริมการจัดการขยะ	0.52**	.001	ปานกลาง

หมายเหตุ: $p < .05$ ระดับนัยสำคัญทางสถิติ

จากตาราง 3 ผลการวิจัยพบว่า การรับรู้ข่าวสารจากช่องทางการประชาสัมพันธ์ของเทศบาล มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับพฤติกรรมจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในระดับปานกลาง ($r = 0.47$, $p < .01$) และการรับรู้โครงการส่งเสริมการจัดการขยะมูลฝอยมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับพฤติกรรมจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในระดับปานกลาง ($r = 0.52$, $p < .01$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

5.3 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะกับพฤติกรรมจัดการขยะของประชาชนในเทศบาลเมืองท่าโขลง

ตาราง 4

แสดงผลความสัมพันธ์ระหว่างการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะกับพฤติกรรมจัดการขยะของประชาชนในเทศบาลเมืองท่าโขลง

ตัวแปรอิสระ	<i>r</i>	<i>p-value</i>	ระดับความสัมพันธ์
ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ	0.45**	.001	ปานกลาง
ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินการ	0.52**	.001	ปานกลาง
ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์	0.48**	.001	ปานกลาง
ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล	0.41**	.001	ปานกลาง

หมายเหตุ: $p < .05$ ระดับนัยสำคัญทางสถิติ

จากตาราง 4 ผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมในการจัดการขยะของประชาชนในทุกด้านมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับพฤติกรรมจัดการขยะมูลฝอยในระดับปานกลางอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินการมีความสัมพันธ์สูงที่สุด ($r = 0.52$, $p < .01$) รองลงมาคือด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ ($r = 0.48$, $p < .01$) และด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ($r = 0.45$,

$p < .01$) ส่วนด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผลมีความสัมพันธ์ต่ำที่สุด ($r = 0.41, p < .01$) แต่ยังคงอยู่ในระดับปานกลาง

การอภิปรายผล

พฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในเทศบาลเมืองท่าโขลงพบว่า โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง สะท้อนให้เห็นว่าประชาชนมีความรู้และความเข้าใจในหลักการจัดการขยะในระดับหนึ่ง แต่ยังคงขาดความต่อเนื่องและแรงกระตุ้นในการปฏิบัติจริง โดยเฉพาะในด้านการนำกลับมาใช้ใหม่ (Recycle) ที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด สะท้อนให้เห็นว่าพฤติกรรมด้านการคัดแยกขยะเพื่อรีไซเคิลของประชาชนยังไม่เป็นกิจวัตรในชีวิตประจำวัน การนำวัสดุเหลือใช้กลับเข้าสู่กระบวนการผลิตใหม่ จึงยังไม่มีเป็นพฤติกรรมที่แพร่หลายภายในชุมชน สาเหตุที่พฤติกรรมด้านการนำกลับมาใช้ใหม่อยู่ในระดับต่ำ อาจเนื่องมาจากประชาชนยังขาดความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับประเภทของขยะที่สามารถรีไซเคิลได้ อีกทั้งการจัดการระบบรองรับในชุมชน เช่น จุดรับซื้อของเก่าหรือธนาคารขยะ ยังมีไม่เพียงพอ ทำให้ประชาชนมองว่าการแยกขยะเพื่อนำไปรีไซเคิลเป็นเรื่องยุ่งยากและไม่ได้ผลประโยชน์โดยตรง นอกจากนี้ ยังมีปัจจัยด้านเวลาและความสะดวกที่มีความสัมพันธ์ในการตัดสินใจ เช่น การขาดพื้นที่คัดแยกขยะในบ้าน หรือการที่รถเก็บขยะนำขยะทุกประเภทไปทิ้งรวมกัน ทำให้ประชาชนรู้สึกว่าการแยกขยะไม่มีประโยชน์ ผลการศึกษานี้สอดคล้องกับงานของ สุนันทา ทองอุไร (2561) ที่พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่มีการนำขยะกลับมาใช้ใหม่ในระดับน้อย โดยเฉพาะในเขตเมือง ซึ่งมีปริมาณขยะจำนวนมากและพื้นที่จำกัดในการคัดแยก รวมทั้งขาดระบบจัดเก็บและตลาดรับซื้อขยะรีไซเคิลที่ชัดเจน นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับแนวคิดของ กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม (2560) ที่ระบุว่า การนำกลับมาใช้ใหม่ (Recycle) เป็นขั้นตอนที่ต้องอาศัยความร่วมมือระหว่างภาครัฐ เอกชน และประชาชน เพราะต้องมีระบบรองรับทั้งด้านเทคนิคและเศรษฐกิจ จึงเป็นขั้นตอนที่ดำเนินการได้ยากที่สุดเมื่อเทียบกับการลดใช้ (Reduce) และการใช้ซ้ำ (Reuse) สอดคล้องกับแนวคิดของ Valentin et al. (2024) ที่กล่าวว่าพฤติกรรมจัดการขยะของประชาชนได้รับอิทธิพลจาก เจตคติ ความตั้งใจ และการรับรู้ผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อม ซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญของ ทฤษฎีการกระทำอย่างมีเหตุผล (Theory of Reasoned Action: TRA) โดยงานวิจัยดังกล่าวเสนอว่า หากประชาชนมีทัศนคติที่ดีต่อการจัดการขยะ เชื่อว่าการกระทำของตนสร้างผลดีต่อสิ่งแวดล้อม และมีความตั้งใจที่ชัดเจน ก็จะมีแนวโน้มปฏิบัติพฤติกรรมด้านนำกลับมาใช้ใหม่มากขึ้น และไม่สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ชลุมมา สัตยดิษฐ์ (2560) ที่พบว่าประชาชนในพื้นที่โครงการจัดการขยะชุมชนมีพฤติกรรมด้านการรีไซเคิลในระดับสูง เนื่องจากการจัดตั้งธนาคารขยะและกิจกรรมรณรงค์ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าหากมีระบบสนับสนุนและการมีส่วนร่วมของชุมชนที่เข้มแข็ง จะสามารถยกระดับพฤติกรรมการนำกลับมาใช้ใหม่ของประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการจัดการขยะจากช่องทางการประชาสัมพันธ์ของเทศบาล และการรับรู้โครงการส่งเสริมการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนเทศบาลพบว่า ประชาชนมีระดับการรับรู้โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยประชาชนส่วนใหญ่รับรู้ข่าวสารจาก เสียงตามสายของชุมชน และ คนในครอบครัว ซึ่งมี

ค่าเฉลี่ยสูงสุด แสดงให้เห็นว่าประชาชนมีแนวโน้มรับรู้ข้อมูลจากปฏิสัมพันธ์ทางสังคมในชีวิตประจำวันมากกว่า ช่องทางการสื่อสารอย่างเป็นทางการของเทศบาล ในขณะที่ช่องทางเช่น การอบรม/โครงการ และแผ่นพับ/ใบปลิวมีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด สะท้อนถึงข้อจำกัดของการสื่อสารแบบทางเดียวที่ไม่สามารถดึงดูดความสนใจของประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับแนวคิดของ Rogers (2003) ที่อธิบายว่าการรับรู้ข่าวสารเป็นขั้นตอนแรกของการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ซึ่งจะเกิดขึ้นได้ดีหากข้อมูลถูกสื่อสารผ่านช่องทางที่เหมาะสมกับบริบทของผู้รับสาร โดยเฉพาะช่องทางที่ประชาชนรู้สึกใกล้ชิดและไว้วางใจ เช่น ครอบครัว หรือผู้นำชุมชน นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับ McQuail (2010) ที่ระบุว่าประสิทธิภาพของการสื่อสารขึ้นอยู่กับความสามารถในการตีความของผู้รับสาร หากข้อมูลมีความชัดเจน เข้าใจง่าย และเชื่อมโยงกับชีวิตจริง จะทำให้ผู้รับสารเกิดความเข้าใจและนำไปปฏิบัติได้จริง ผลการศึกษานี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ จรัสศรี มัทธวรรณ (2560) ที่พบว่าประชาชนในชุมชนมักได้รับข่าวสารและความรู้เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมจากแหล่งข่าวที่มีความใกล้ชิดทางสังคม เช่น ครอบครัว เพื่อนบ้าน หรือผู้นำชุมชน ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่สร้างแรงจูงใจในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในการจัดการขยะ เช่นเดียวกับ ณัฐฐิญา เทียนทอง (2561) ที่ระบุว่า ช่องทางการสื่อสารในระดับชุมชน เช่น เสียงตามสาย การประชุมหมู่บ้าน และเวทีประชาคม เป็นช่องทางที่เข้าถึงประชาชนได้มากกว่าสื่อสิ่งพิมพ์หรือการณรงค์เชิงนโยบาย เพราะเป็นการสื่อสารแบบสองทางที่ประชาชนสามารถมีส่วนร่วมและแสดงความคิดเห็นได้ การที่ประชาชนรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการจัดการขยะจากเสียงตามสายและคนในครอบครัวมากกว่าช่องทางอย่างเป็นทางการ แสดงให้เห็นถึงความสำคัญของเครือข่ายทางสังคมใกล้ชิดที่มีความสัมพันธ์ในการรับรู้และนำไปสู่พฤติกรรมจัดการขยะ

การมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในเทศบาลเมืองท่าโขลง พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง สะท้อนให้เห็นว่าประชาชนในพื้นที่เทศบาลเมืองท่าโขลงมีความตระหนักและให้ความสำคัญกับการจัดการขยะมูลฝอยในระดับหนึ่ง โดยเฉพาะในมิติของการดำเนินงาน ที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดแสดงให้เห็นว่าประชาชนส่วนใหญ่ยินดีเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ที่เทศบาลจัดขึ้น เช่น โครงการคัดแยกขยะจากต้นทาง การรณรงค์ลดการใช้โฟมและถุงพลาสติก ซึ่งเป็นกิจกรรมที่สามารถมองเห็นผลลัพธ์ได้จริงในชีวิตประจำวัน แต่การมีส่วนร่วมในขั้นตอนการตัดสินใจ และการประเมินผลอยู่ในระดับต่ำ ลักษณะดังกล่าวสอดคล้องกับแนวคิดของ Cohen and Uphoff (1977) ที่อธิบายว่าการมีส่วนร่วมของประชาชนในกิจกรรมสาธารณะมักเริ่มต้นจากการเข้าร่วมในขั้นตอนการปฏิบัติ มากกว่าการมีบทบาทในขั้นตอนการวางแผนหรือตัดสินใจ เนื่องจากการมีส่วนร่วมในระดับนโยบายต้องอาศัยความเชื่อมั่นระหว่างภาครัฐและประชาชน รวมถึงการเปิดโอกาสให้ประชาชนแสดงความคิดเห็นอย่างเสรี ในบริบทของเทศบาลเมืองท่าโขลง ประชาชนอาจยังขาดช่องทางหรือพื้นที่ในการแสดงความคิดเห็นโดยตรงต่อโครงการของเทศบาล ทำให้บทบาทของพวกเขาในการกำหนดทิศทางการจัดการขยะยังไม่เด่นชัด นอกจากนี้ สอดคล้องกับแนวคิดของ Pretty (1995) สนับสนุนว่าการมีส่วนร่วมของประชาชนมีหลายระดับ ตั้งแต่การมีส่วนร่วมในเชิงรับข้อมูล ไปจนถึงการมีส่วนร่วมเชิงริเริ่มด้วยตนเอง ซึ่งในหลายชุมชน การมีส่วนร่วมของประชาชนมักหยุดอยู่ในระดับการร่วมกิจกรรม หรือการรับข้อมูลข่าวสาร แต่ยังไม่ก้าวไปถึงระดับการร่วมประเมินผล สาเหตุหลักมาจากการที่โครงการไม่ได้ออกแบบ

ช่องทางการประเมินที่หลากหลายหรือเข้าถึงง่ายพอสำหรับประชาชนทุกกลุ่ม และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ศิริภัทรา พลมาตร (2562) ระบุว่า การมีส่วนร่วมในการประเมินผลของประชาชนมักถูกละเลยในกระบวนการบริหารจัดการชุมชน เนื่องจากหน่วยงานภาครัฐมักมองว่าการประเมินเป็นภารกิจภายในขององค์กร ไม่ได้เปิดให้ประชาชนร่วมแสดงความคิดเห็นอย่างกว้างขวาง ซึ่งทำให้ประชาชนขาดความรู้สึกเป็นเจ้าของโครงการและขาดแรงจูงใจที่จะร่วมประเมิน

การเปรียบเทียบพฤติกรรมกรรมการจัดการขยะตามข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลพบว่า ประชาชนที่มี อายุ อาชีพ จำนวนสมาชิกในครอบครัว และระยะเวลาที่อยู่อาศัย ต่างก็มีพฤติกรรมการจัดการขยะแตกต่างกัน ซึ่งสามารถอธิบายได้ว่า กลุ่มประชาชนที่มีอายุช่วงวัยทำงาน มีประสบการณ์การดำรงชีวิตและความรับผิดชอบ ต่อครอบครัวมากกว่า จึงมีพฤติกรรมในการจัดการขยะที่เหมาะสมกว่ากลุ่มวัยรุ่น ผลดังกล่าวสอดคล้องกับ แนวคิด กุลธิดา ไชยวุฒิ (2561) ได้กล่าวว่าพฤติกรรม คือ การกระทำที่แสดงออกถึงความตระหนัก ความรู้ และเจตคติ ในส่วนของอาชีพ พบว่าผู้ที่ประกอบอาชีพแตกต่างกันมีรูปแบบการจัดการขยะไม่เหมือนกัน เนื่องจากสภาพแวดล้อมในการทำงานและวิถีชีวิตที่ต่างกัน เช่น กลุ่มอาชีพราชการหรือพนักงานบริษัทมักได้รับ ข้อมูลรณรงค์ด้านสิ่งแวดล้อมจากหน่วยงานมากกว่า ในขณะที่ผู้ประกอบอาชีพอิสระหรือค้าขายอาจมีข้อจำกัด ด้านเวลาและสถานที่ ผลนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ ศิริพร ศรีอุดม (2558) ที่กล่าวว่าอาชีพมีความสัมพันธ์ต่อการปฏิบัติตามหลัก 3R ในการจัดการขยะอย่างมีนัยสำคัญ สำหรับจำนวนสมาชิกในครอบครัว พบว่า ครอบครัวที่มีจำนวนสมาชิกมากมีพฤติกรรมการจัดการขยะแตกต่างจากครอบครัวขนาดเล็ก เนื่องจากปริมาณ ขยะที่เกิดขึ้นในครัวเรือนมีมากกว่า ทำให้เกิดการตระหนักถึงความจำเป็นในการแยกขยะและลดปริมาณขยะ มากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Ajzen (1991) ที่อธิบายว่าพฤติกรรมของบุคคลได้รับมาจากปัจจัยด้าน สังคมและสิ่งแวดล้อมรอบตัว ส่วนระยะเวลาที่อยู่อาศัย พบว่า ผู้ที่อยู่อาศัยในพื้นที่นานกว่ามีแนวโน้มแสดง พฤติกรรมการจัดการขยะได้ดีกว่า เนื่องจากมีความคุ้นเคยกับระบบจัดเก็บขยะของเทศบาลและมีส่วนร่วมใน กิจกรรมของชุมชนมากกว่า ซึ่งตรงกับ แนวคิดของ Cohen and Uphoff (1977) ที่กล่าวว่าความร่วมมือของ ชุมชนเกิดจากความผูกพันและการสื่อสารอย่างต่อเนื่องในพื้นที่ ขณะที่เพศและระดับการศึกษาไม่พบความ แตกต่างทางสถิติ แสดงว่าเพศหรือระดับการศึกษาไม่ได้เป็นตัวกำหนดในพฤติกรรมการจัดการขยะ แต่ พฤติกรรมดังกล่าวอาจขึ้นอยู่กับให้ความสำคัญส่วนบุคคล ความรับผิดชอบต่อสังคมมากกว่า ซึ่งผลนี้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ชณูมา สัตยดิษฐ์ (2560) ที่พบว่า เพศและระดับการศึกษาไม่มีความสัมพันธ์กับ พฤติกรรมการจัดการขยะของประชาชนในพื้นที่ชุมชน

ผลการวิเคราะห์สหสัมพันธ์พบว่า การรับรู้ข่าวสารจากช่องทางการประชาสัมพันธ์ของเทศบาลและ การรับรู้โครงการส่งเสริมการจัดการขยะของเทศบาล มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการจัดการขยะของ ประชาชนในเทศบาลเมืองท่าโขลงในระดับปานกลาง ซึ่งมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สะท้อนว่าประชาชน ที่รับรู้ข้อมูลมากกว่าย่อมมีแนวโน้มปฏิบัติตามการลดใช้ การใช้ซ้ำและการนำกลับมาใช้ใหม่ได้ดีกว่า สอดคล้อง กับแนวคิดด้านการรับรู้ข่าวสารของ Rogers (2003) ที่ระบุว่า การรับรู้เป็นจุดตั้งต้นของการยอมรับและ ปรับเปลี่ยนพฤติกรรม หากประชาชนได้รับข้อมูลที่ชัดเจน เข้าใจง่าย และสอดคล้องกับชีวิตประจำวัน จะ

นำไปสู่การทดลองปฏิบัติและการยอมรับนวัตกรรม นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับแนวคิดของ Schiffman and Kanuk (2000) ที่อธิบายว่า การรับรู้ไม่ใช่การเห็น หรือได้ยินข้อมูลเท่านั้น แต่เป็นกระบวนการสร้างความหมาย ซึ่งมีผลโดยตรงต่อการตัดสินใจและพฤติกรรม เมื่อเทศบาลสื่อสารข้อมูลเกี่ยวกับวิธีแยกขยะ จุดทิ้งขยะ หรือประโยชน์ของการนำกลับมาใช้ซ้ำผ่านสื่อที่ประชาชนเข้าถึงได้ เช่น เสียงตามสาย ไลน์กลุ่ม หรือป้ายประชาสัมพันธ์ จะทำให้ประชาชนตีความและเกิดแรงจูงใจในการปฏิบัติจริงมากขึ้นสอดคล้องกับแนวคิดของ McQuail (2010) ที่ชี้ว่าความชัดเจนของเนื้อหาและความเหมาะสมของช่องทางการสื่อสารส่งผลต่อระดับการรับรู้โดยตรง หากข้อมูลถูกส่งผ่านช่องทางที่สอดคล้องกับพฤติกรรมการเสพสื่อของคนในพื้นที่ เช่น ผู้สูงอายุรับรู้ผ่านเสียงตามสายหรือการประชุมชุมชน ขณะที่วัยทำงานรับรู้ผ่านสื่อออนไลน์ ก็ช่วยเพิ่มประสิทธิผลในการสื่อสารมากขึ้น ซึ่งส่งผลต่อระดับการปฏิบัติตามพฤติกรรม

ผลการวิเคราะห์สหสัมพันธ์พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการจัดการขยะในระดับปานกลาง แสดงว่าประชาชนที่มีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชนและโครงการของเทศบาลมักแสดงพฤติกรรมคัดแยกขยะและลดการใช้พลาสติกมากกว่าผลการศึกษานี้สอดคล้องกับแนวคิดของ Cohen and Uphoff (1977) ที่อธิบายว่าการมีส่วนร่วมของประชาชน เป็นกระบวนการที่ต่อเนื่องตั้งแต่การตัดสินใจ การดำเนินการ การรับผลประโยชน์ ไปจนถึงการประเมินผล โดยแต่ละขั้นตอนมีความเชื่อมโยงกันและส่งเสริมให้เกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของ และความรับผิดชอบร่วมต่อโครงการ หากประชาชนได้รับโอกาสในการมีส่วนร่วมครบทุกขั้นตอน จะทำให้เกิดพฤติกรรมที่การจัดการขยะที่มีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ ผลการศึกษายังสอดคล้องกับงานของ ญัฐธิญา เทียนทอง (2561) ที่พบว่า การเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าร่วมกิจกรรมและได้รับผลตอบแทนจากการจัดการขยะ เช่น รายได้จากการขายขยะรีไซเคิลหรือสิทธิประโยชน์จากโครงการสิ่งแวดล้อม ช่วยสร้างแรงจูงใจเชิงบวกให้ประชาชนปรับเปลี่ยนพฤติกรรมและปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง ขณะเดียวกัน การมีส่วนร่วมในการประเมินผลตามที่ ศิริพร ศรีอุดม (2558) กล่าวว่า ยังช่วยเสริมสร้างความโปร่งใสและความไว้วางใจระหว่างหน่วยงานรัฐกับประชาชน ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญต่อการพัฒนาพฤติกรรมการจัดการขยะของประชาชน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งนี้

1. จากผลการวิจัยพบว่า การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนอยู่ในระดับปานกลาง และประชาชนรับรู้ข้อมูลผ่านช่องทางที่เป็นปฏิสัมพันธ์ทางสังคมใกล้ชิด เช่น เสียงตามสายและคนในครอบครัวมากกว่าช่องทางอย่างเป็นทางการของเทศบาล ดังนั้น เทศบาลควรเพิ่มและพัฒนาช่องทางการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารให้หลากหลายและเข้าถึงได้ง่าย ครอบคลุมทั้งสื่อออนไลน์และสื่อออฟไลน์ โดยปรับรูปแบบการสื่อสารให้เหมาะสมกับบริบทของประชาชนในพื้นที่ ใช้ภาษาที่เข้าใจง่าย ไม่เป็นทางการจนเกินไป และนำเสนอในรูปแบบที่สอดคล้องกับพฤติกรรมรับรู้ของประชาชน เช่น คลิปวิดีโอสั้น อินโฟกราฟิก หรือข้อความเสียง นอกจากนี้ ควรเผยแพร่ข้อมูลในพื้นที่ที่ประชาชนพบเห็นเป็นประจำ เช่น ตลาดชุมชน วัด และ

ศูนย์บริการสาธารณสุข รวมทั้งส่งเสริมบทบาทของผู้นำชุมชน อสม. และกลุ่มแม่บ้านในการเป็นสื่อกลางกระจายข้อมูล เพื่อเพิ่มความน่าเชื่อถือและการมีส่วนร่วมของประชาชน อีกทั้งควรเชื่อมโยงการสื่อสารระหว่างสื่อดั้งเดิมกับสื่อดิจิทัล เช่น การนำข้อมูลจากเสียงตามสายไปเผยแพร่ซ้ำในเพจเฟซบุ๊กหรือกลุ่มไลน์ของชุมชน เพื่อให้การสื่อสารมีความต่อเนื่องและครอบคลุมมากยิ่งขึ้น

2. จากผลการวิจัยพบว่า พฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนและการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะอยู่ในระดับปานกลาง โดยเฉพาะพฤติกรรมด้านการนำกลับมาใช้ใหม่ (Recycle) อยู่ในระดับต่ำ อีกทั้งการมีส่วนร่วมมักเกิดขึ้นในขั้นตอนการปฏิบัติมากกว่าการตัดสินใจและการประเมินผล ดังนั้น เทศบาลควรจัดกิจกรรมและโครงการที่ช่วยกระตุ้นให้ประชาชนเกิดการปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง เช่น การจัดโครงการประกวดชุมชนปลอดขยะหรือบ้านต้นแบบการคัดแยกขยะ เพื่อสร้างแรงจูงใจและการแข่งขันเชิงบวกในระดับชุมชนควบคู่กับการให้รางวัลหรือสิ่งจูงใจ เช่น ของใช้ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม การลดค่าธรรมเนียมขยะ หรือโครงการนำขยะมาแลกแต้มสะสม นอกจากนี้ ควรยกย่องเชิดชูเกียรติบุคคลหรือกลุ่มที่มีพฤติกรรมการจัดการขยะดีเด่น และเผยแพร่ผลสำเร็จผ่านสื่อสาธารณะ เพื่อสร้างแบบอย่างทางสังคม และควรเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในขั้นตอนการวางแผนและการประเมินผลโครงการมากขึ้น เพื่อเสริมสร้างความรู้สึกรับผิดชอบ ความภาคภูมิใจ และความรับผิดชอบร่วมกัน ซึ่งจะนำไปสู่การยกระดับระบบการจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลอย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งถัดไป

1. ศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการจัดการขยะของประชาชนด้วยวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกที่สามารถนำไปใช้ในการวางนโยบายหรือพัฒนาโครงการจัดการขยะ
2. ศึกษาปัจจัยที่เป็นอุปสรรคและแรงจูงใจในการมีส่วนร่วมของประชาชน เพื่อออกแบบแนวทางส่งเสริมการมีส่วนร่วมให้ตรงจุดมากยิ่งขึ้น

องค์ความรู้ที่ได้จากบทความ

การวิจัยครั้งนี้ได้สร้างองค์ความรู้เกี่ยวกับพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในระดับท้องถิ่น โดยชี้ให้เห็นว่าการจัดการขยะอย่างมีประสิทธิภาพ ไม่อาจพึ่งพาเพียงนโยบายของภาครัฐ แต่ต้องอาศัยการรับรู้ข่าวสารที่เข้าถึงง่าย ช่องทางการประชาสัมพันธ์ที่ทั่วถึง ความร่วมมือจากเครือข่ายทางสังคม โดยการมีส่วนร่วมของประชาชนจะเกิดขึ้นได้โดยมีการรับรู้ นำไปสู่การมีส่วนร่วมได้แก่การตัดสินใจ การดำเนินงาน การรับผลประโยชน์ ไปจนถึงการประเมินผล ดังนั้นการสร้างพฤติกรรมการจัดการขยะของประชาชนที่ดีจำเป็นต้องอาศัยทั้งการสื่อสารที่เหมาะสมกับบริบทของชุมชน ระบบสนับสนุนที่เอื้อต่อการปฏิบัติจริง และรางวัลหรือสิ่งกระตุ้นเพื่อดึงดูดความสนใจ ซึ่งองค์ความรู้ดังกล่าวสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการกำหนดนโยบายหรือโครงการของเทศบาล เพื่อส่งเสริมพฤติกรรมการจัดการขยะที่มีประสิทธิภาพ

เอกสารอ้างอิง

- กรมควบคุมมลพิษ. (2559). *แผนแม่บทการจัดการขยะมูลฝอยของประเทศ (พุทธศักราช 2559–2564)*.
https://www.pcd.go.th/wp-content/uploads/2020/05/pcdnew-2020-05-24_04-53-54_546825.pdf
- กรมควบคุมมลพิษ. (2567). *รายงานสถานการณ์ขยะมูลฝอยแห่งชาติ พุทธศักราช 2566*.
https://www.pcd.go.th/wp-content/uploads/2024/05/pcdnew-2024-05-09_07-53-50_682275.pdf
- กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม. (2560). *คู่มือชุมชนปลอดขยะ (Zero Waste)*. กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. <https://www.bandu.go.th/filesAttach/download/425/1615269901.pdf>
- กุลธิดา ไชยวุฒิ. (2561). *จิตวิทยาพัฒนาการ*. สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- จรัสศรี มัทธวรรณ. (2560). *จิตวิทยาทั่วไป*. สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ชณูมา สัตยดิษฐ์. (2560). *การมีส่วนร่วมของประชาชนในการลดปริมาณขยะมูลฝอยในพื้นที่โครงการพัฒนาห้วยแม่เพรียงตามพระราชดำริ อำเภอกำแพงกระเจาน จังหวัดเพชรบุรี*. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขารัฐศาสตร์, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ณัฐริญา เทียนทอง. (2561). *การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการบริหารงานท้องถิ่น*. มหาวิทยาลัยราชภัฏ.
- ศิริพร ศรีอุดม. (2558). *การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในงานพัฒนาชุมชน*. สถาบันพัฒนาชุมชน.
- ศิริกัธธา พลมาตร. (2562). *การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาล ตำบลกุดชุมพัฒนา อำเภอกุดชุม จังหวัดยโสธร*. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขารัฐศาสตร์, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- สำนักงานกองทุนสิ่งแวดล้อม. (2562). *แนวทางการส่งเสริมการจัดการขยะมูลฝอยตามหลัก 3Rs*. สำนักงานกองทุนสิ่งแวดล้อม.
- สำนักงานเทศบาลเมืองท่าโขลง. (2566). *สถิติประชากร*. https://thakhlong.go.th/news_document16
- สุนันทา ทองอุไร. (2561). *การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการสิ่งแวดล้อม*. *วารสารวิจัยสิ่งแวดล้อมและการพัฒนา*, 13(4), 22–35.
- Ajzen, I. (1991). The theory of planned behavior. *Organizational Behavior and Human Decision Processes*, 50(2), 179–211. [https://doi.org/10.1016/0749-5978\(91\)90020-T](https://doi.org/10.1016/0749-5978(91)90020-T)
- Cohen, J. M., & Uphoff, N. T. (1980). Participation's place in rural development: Seeking clarity through specificity. *World Development*, 8(3), 213–235. [https://doi.org/10.1016/0305-750X\(80\)90011-X](https://doi.org/10.1016/0305-750X(80)90011-X)
- McQuail, D. (2010). *McQuail's mass communication theory* (6th ed.). Sage Publications.
- Pretty, J. N. (1995). Participatory learning for sustainable agriculture. *World Development*, 23(8), 1247–1263. [https://doi.org/10.1016/0305-750X\(95\)00046-F](https://doi.org/10.1016/0305-750X(95)00046-F)

- Rogers, E. M. (2003). *Diffusion of innovations* (5th ed.). Free Press.
- Schiffman, L. G., & Kanuk, L. L. (2000). *Consumer behavior* (9th ed.). Pearson Prentice Hall.
- United Nations Environment Programme. (2011). Towards a green economy: Pathways to sustainable development and poverty eradication. <https://www.unep.org/resources/report/towards-green-economy-pathways-sustainable-development-and-poverty-eradication>
- Valentin, A. P. M., Bonifacio, P. B. S. D., Castro, S. I. C. O., Ruiz, J. C. A., Sy, T. I. L., & Trinidad, E. L. O. (2024). Predicting waste management behaviors using an extended theory of reasoned action model. *Cleaner Waste Systems*, 9, 100193. <https://doi.org/10.1016/j.clwas.2024.100193>
- White, S. C. (1996). Depoliticising development: The uses and abuses of participation. *Development in Practice*, 6(1), 6–15. <https://doi.org/10.1080/0961452961000157564>
- Wilson, D. C. (2007). Development drivers for waste management. *Waste Management & Research*, 25(3), 198–207. <https://doi.org/10.1177/0734242X07079149>